

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clvveri[i] Sicilia Antiqva

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. V. Agathyrnum opidum. Solusapra locus. Timethus fluvius. Tyndaris sive Tyndarium opidum & promontorium. Helicon fluvius Mylae, peninsula & opidum. Fons agri Mylensis mirandus. Longanus amnis. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

usurpari potuit Græcis. *Opidani* inde dicuntur *Ciceroni Haluntini*, sive, ut alia habent exemplaria, *ALVNTINI*. qui Græcis fuere Ἀλυντινοί, & Ἀλυντινέ. Apud Stephani epitomatores, in vocabulo Ἀπυλλωνία, ubi compluribus fuisse *Apollonias* ostendit, ita scriptum est: Ἡ ὁλίστιον Ἀπυλλωνίων ἐ καλῆς ἀκτῆς. id est: *Septima, contermina Leontinis & Calactæ*. Satis absurdè; quum longissimè à Calactâ disiti sint *Leontini*, in orientali insulâ latere. Tu ergo lege, Ἀλυντινών, sive Ἀλυντινών, id est, *Aluntinorum*. Situm eius in litore ita indicat *Plinius*, dicto lib. III, cap. VII: *Cephalædis, Aluntium, Agathyrnum, Tyndaris colonia*. Et *Ptolemæus* in *Siciliâ*: κεφαλαΐδης, μοναλὴ ποταμὸς ἐκβολαί, Ἀλυντι, καλακτῆ, χυδα ποταμὸς ἐκβολαί, Ἀλυντινών, Ἀγᾶθρυνον. Id est: *Cephalædis, Monali amnis ostium, Aleſa, Calactæ, Chyde fluminis ostium, Alontium, Agathyrnum*. Non in ipsâ maris orâ, sed paullo remotum fuisse, in edito colle, docet *Cicero* in *Verrinâ* III his verbis: Quum *Haluntium* venisset prætor laboriosus & diligens, ipse in *opidum* accedere noluit: quod erat difficili adscensu atque arduo. *Archagathum Haluntinum*, hominem non solum domi, sed totâ *Siciliâ* in primis nobilem, vocari iussit. ei negotium dedit, ut, quidquid *Haluntii* esset argenti calati, omne statim ad mare ex *opido* deportaretur. Adscendit in *opidum Archagathus*. Hunc *opidi Haluntini* locum scitè indagavit *Fazellus*. qui sub initium operis ita scribit: *A Thusa ad Aleſam, nunc Caroniam, millia XII, à Caroniâ ad Aquas dulces, quæ Aluntio subsunt, XII*. Et prædicto decadis I libri IX cap. IIII: *Furiani fluvii ostium est post Aleſam. Aqua deinde cognomento dulcis, ad radices montium, non longè à mari, statim subsequuntur*. Describit hinc eorum montium situm ac naturam. postea sic pergit: *Ad eorum radices, in colle edito & mari prominenti, nonnihil infra S. Philadelphi opidum, Aluntium vetusta jacet urbs: quam Ptolemæi in suis tabulis ordo & Ciceronis descriptio, eam ipsam fuisse, satis liquido declarant. cuius adhuc mira & ingentia ex lapidebus quadratis, & pro maiori parte disiecta, cernuntur monumenta. Lapidem marmoreum vetustissimum ac magnum offendi, Græcis inscriptum literis. per urbem quoque ipsam magnæ ingentesque vetustorum operum ruine jacent. Huic ad passus fermè 15 superius prominet S. Philadelphi novi nominis opidum. Ad oram revertenti fluvii eiusdem nominis ostium subsequitur: & ulterius Chyde fluvii ostium Ptolemæo; cui nunc à Rosmarino vulgata est adpellatio. Atqui Ptolemæus ita refert: καλακτῆ, χυδα ποταμὸς ἐκβολαί, Ἀλυντινών, id est: *Calactæ, Chyde fluminis ostium, Alontium*. In tabulâ autem medio itinere posuit id flumen inter Calactam & Alontium. Ptolemæus igitur, qui unus id vocabulum refert, si non in ordine locorum erravit, certè ὁ χυδαὶ ποταμὸς, *CHYDA flumen*, id est, quod vulgari vocabulo nunc vocatur *Furiano*. De ortu *Aluntii* ita tradit *Dionysius Halicarnassensis* lib. I; ubi de *Aeneæ* navigatione agit: Ἐκ δὲ Βυθροῦ τῆς θαλάσσης τὸν Ἴόνιον, ἡγεμῖνας ἔχοντες τῆς ναυπηγίας, οἱ Ἰωνεὶ πλοῦσαν αὐτοῖς ἰθαλέσιοι, Ἰωνεπαρῶντες δὲ τὸν Ἰόνιον, ἡγεμῖνας τῶν ὁπλῶν. Ἐκ αὐτῶν οἱ μὲν πλείους, ἐπὶ δὲ σῶος ὁ στρατὸς εἰς Ἰταλίαν ἀφίκετο, ἐπὶ οἷα αὐτοῖς ἀνεκράμευον. Πάτρων δὲ περὶ τοῦ Ἰονίου αἰνέας κρινόμενοι τὴν Ἰωνικήν, καὶ τὸν αὐτὸν Ἰόνιον τὸν Φίλων, ὑπερῆσαν ἐν τῷ ὁπλῶν. Ἐς ἐνὶ τῷ ὁπλῶν ἐν Ἀλυντινῶν καπνικῶν τὴν Σικελίαν. Id est: *A Buthroto Ionium mare trajiciunt: ductoribus navigationis aliquot, qui se ultro comites addiderant: adsumto etiam Patrone Thurio cum suis. Horum plerique, postquam exercitus in Italiam pervenit incolumis, retro, unde venerant, reverterunt: Patron verò, ab Aeneâ persuasus, uti unâ in coloniam iret, & quidam ex eius sociis, manserunt in classe. quos nonnulli aiunt sedes fixisse in Aluntio Siciliæ opido.**

CHYDA
flumen.

CAP. V.

Agathyrna sive Agathyrnum opidum. Solusupra locus. Timethus fluvius. Tyndaris sive Tyndarium opidum & promontorium. Helicon fluvius. Myle opidum. Fons agri Mylensis mirandus. Longanus amnis. Thorax mons. Phalacrium promontorium. Fanum Dianæ Faceline, & Naulochus, opida. Melas fluvius; qui & Facelinus. Stabula boum Solis.

AGATHYR-
NA sive A-
GATHYR-
NUM opidum.

Porro *Aluntium* sequebatur *opidum* Ἀγᾶθρυνον, *AGATHYRNUM*; sive feminino genere, Ἀγᾶθρυνα, *AGATHYRNA*: *Polybio, Livio, Diodoro, Straboni, Plinio, Silio, Ptolemæo, & Itinerariis Romanis memoratum. Plinius lib. III, cap. VIII: Cephalædis, Aluntium, Agathyrnum, Tyndaris colonia. Ptolemæus: καλακτῆ, χυδα ποταμὸς ἐκβολαί,*

ἐκβολαί, Ἀλόντιον, Ἀγάθυρον. Id est: Calacta, Chyda amnis ostium, Alontium, Agathyrnum. Strabo lib. VI: Ἐκ τῆς Τυνδαρίδος εἰς Ἀγάθυρον μίλια λ'. καὶ τὰ ἴσα εἰς Ἀλόντιον, καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλαίδιον. Hoc est: Ab Tyndaride Agathyrnum usque millia sunt XXX: totidemq; hinc Alefam: ac rursus totidem Cephalædium. Silius, lib. XI III:

Non Tapsos, non è tumultis glacialibus Acre

Defuerunt: Agathyrna manus, geminoque Lacone

Tyndaris attollens sese, adfuit.

Epitomator Stephani: Ἀγάθυνα, πόλις Σικελίας, ὡς Πολύβιος ἐνάτη. τὸ ἔθνος, Ἀγάθυρ-
ναί. ἡ γὰρ αἰὲς ὁ τὸν πῶς τῶν Σικελίων οἰκίσαν. Ἰμεραίος γὰρ, καὶ Ἐνναίος, καὶ Καταναίος
10 φασι. Id est, Agathyrna, urbs Siciliae, auctore Polybio, lib. VIII. Gentilitium, Agathyr-
neus. non enim inusitata Siciliam incolentibus hæc formatio est. sic quidpe dicunt Himeræus,
Ennaeus, Catanaeus. Ergo Romano ore opidanos rectè formaveris AGATHYRNENSEIS.
sic enim Romanis dicebantur, Himerenses, Ennenses, Catanenses. Sed prædictum opi-
di vocabulum variè in variis auctorum exemplaribus corruptum legitur. apud
unum Plinium aliàs Agathyrnum, aliàs Agathirnum, & interdum Agathysum repe-
ritur; ut & apud Strabonem Ἀγάθυρον; & apud Stephani epitomatorem Ἀγάθυρον;
apud Ptolemæum Ἀγάθυρον; apud Livium, Agatirna: in Tabulâ itinerariâ, & in
Antonini Itinerario, Agatinnum; & in huius etiam aliis exemplaribus Agantinno,
& Agantino. Verùm quia apud omnes pariter Græcos constanti scripturâ in tertiâ
20 syllabâ est υ: Plinium quoque ac reliquos Romanos eandem litteram scripsisse,
haud dubitandum. tum quia & Plinii antiquissima exemplaria nonnulla, tam manu
scripta, quàm typis impressâ, & Silius ac Diodorus, cuius verba mox citabo, &
item Itineraria Romana, primam ultimæ syllabæ litteram habent n; certum est,
eam apud Ptolemæum vitiatam esse facili librarii lapsu in i, & apud Strabonem ac
Stephanum in σ. quod apud hunc eo facilius fieri potuit, quòd continuò sequitur
vocabulum Ἀγάθυροι: quæ gens fuit Scythica. Sed de nomine satis. Situm opidi
ita referunt dicta Itineraria:

Tabulæ;

Antonini;

30	Cephalecto	Cefalodo	
	Halefa XVIII.	Alefa	XXVIII.
	Calacte XII.	Caleate	XXVI.
		Solusapre	VIII.
	Agatinno XII.	Agantinno	XX.
	Tindareo XXIX.	Tindaride	XXVIII.

Strabo, ut suprâ relatum, inter Agathyrnum & Tyndaridem xxx recenset millia pas-
sium. Tyndaridis locus hodièque vulgò incolis vocatur Santa Maria di Tindaro. Ab
hoc loco si Cephalædim versùs contendas, xxviii numerabis sive xxx circiter
millia ad opidum usque, cui vulgaris est adpellatio S. Marco. circa quod opidum
40 ex satis unanimi trium auctorum, Strabonis, Antonini, ac Tabulæ, consensu fuit
antiqua illa urbs Agathyrna. erravitque heic etiam haud modicè Fazellus, sub ini-
tium totius operis sui ita de eâ tradens: A Cephalædi ad Thusam arcem millia sunt
xviii. à Thusâ ad Alefam, nunc Caroniam, xii. A Caroniâ ad Aquas dulcis, quæ Aluntio
subsunt, xii. ab Aquis dulcibus ad Agathysum, quæ ad Caput Orlandi jacet, xviii. ab Aga-
thyrso ad Brolum arcem, vi. à Brolo ad Pactas, xii. à Pactis ad Tyndaridem, quæ jacet, vi.
Rectius sanè Bonfilius, Rer. Siculæ. part. I, lib. I, inter Brolum & Cephalædim ix
recenset millia. sunt quidpe, ut ipse coram didici, à Cephalædi ad Tusam, xviii,
indè Caroniam, xii. hinc ad Furianum flumen viiii. hinc ad Rosmarinum flu-
vium, x. indè ad Fitaliam amnem, ii. hinc ad promontorium Orlandi speculam-
50 que in eo positam, iiii. hinc ad Nasum fluvium, vi cum dimidio: ubi Fazellus,
Decad. I, lib. ix, cap. v, perperam iiii tantum recenset. à Naso fluvio ad Brolum
castellum unum est milliare cum dimidio. Hi verò numeri computati summam
conficiunt inter Brolum & Cephalædim millium lxi. A Brolo porro ad Pactas
rectè Fazellus refert xii millia: atque hinc item ad Tyndaridem vi. Prædictum
autem opidum S. Marci inter dicta duo flumina Rosmarinum & Fitaliam situm est.
De hoc opido ita narrat Fazellus, dictæ Decad. I, lib. viii, cap. iiii: Rosmarini flu-
vii ostium ager sequitur, Planities S. Marci hodiè adpellatus; amantissimus, domesticarumque

Bb 4

omnis

omnis generis arborum ferax, & aquarum uberrimus. cui in sublimi colle, agro & mari ad passuum millia IIII prominenti, S. Marci incubat opidum: ubi & vestigia antiquitatis nonnulla spectantur. Ad eius arcem, in rupe sitam, in sacello tabula est marmorea, Latinis his literis inscripta: *Livie Augustide municipium. aque ductus etiam lateritii ruine, quo, quod natura opidum aquarum esset indigum, ex fonte Favarottâ, passuum millia inde II austrum versus, aque in urbem deducebantur, adhuc supermanserunt.* Id vero urbem Calatam olim fuisse Ciceroni, non temerè, ut credam, adducor. nam, quum Ptolemæus Calactam in hac orâ collocet, & Diodorus, lib. XII, eam ad pulcrum Sicilia hoc litus (quod ipsum Calata & eius nomen Græcis sonat) fuisse conditam, scribat: etsi ille eam paullo superius inter Aluntium & Alefam posuerit; quum tamen nullum sit aliud præter hoc totâ hac orâ pulcrum litus, huiusque aliqua¹⁰ existent vetustatis monumenta; frustra mihi videor diutius apud Ptolemæum de eo ambigere, quod oculis decisum habere arbitror. Fateor equidem, nullum pulcrum esse inter Caroniam, quam Fazellus interpretatur Alefam, & Rosmarinum flumen litus. at ipsam Caroniensem oram esse Pulcrum illud litus, sive καλὸν ἀλὺν, inter Alefam & Aluntium, satis superque supra demonstratum est. Idem Fazellus postea, cap. v: *Agathyrum vetustissima urbs deinceps [post Fitaliæ ostium] ad passuum millia X occurrit Ptolemæo: quam Strabo & Plinius Agathyrsum adpellant. Sita erat ad latus promontorii, quod ætate meâ Orlandi caput nominatur, totâ Sicilia notissimum; ut Strabo lib. VI scribit. qui eo loco eam constituisse videtur, quum ab Alefa XXX passuum millia totidemque à Tyndaride distantem fuisse tradit. Hodie prorsus extincta est: & vix minima in agro S. Martini, qui 10-20* tus aratur, lapidum laterumque jacentium, aque ductuum præterea vetusti operis, antiquitatis sue relinquit monumenta. Ad IIII postea passuum millia Næsi fluvii exstat ostium. At verò ex ipsâ istâ Strabonis positione Agathyrnum fuit eo situ, ubi nunc est prædictum opidum S. Marci. hinc quidpe ad Alæsum amnem XXX circiter sunt millia; totidemque ad divam Mariam Tyndaritanam. ad quem locum Fazellus, in introitu operis sui, à promontorio Orlandi & Agathyrso suo XXXIII haud ampliùs computat millia. atque id quidem rectius, quàm loco proximè scripto XIII millia inter Fitaliam & Næsum amneis; quæ re verâ vix X esse, ego pede meo deprehendi. Fuisse aliquod olim apud Orlandi promontorium opidum, haud equidem, tantis exstantibus Fazelli ætate vestigiis, negare ausim. at id quodnam fuerit, juxta cum³⁰ illo omnibusque reliquis Siculis scriptoribus me ignorare, lubens fateor. quin plura fuisse totâ insulâ opida, quàm quorum vocabula veteres auctores literarum monumentis tradiderunt, omnino mihi persvadeo. Apud Silium, lib. XIII, in recensionem opidorum, quorum alia in Romanorum, alia in Pœnorum parteis, bello Punico tertio, concesserunt, hæc leguntur:

*Adranum Ergentumq. simul, telâq. superba
Lanigerâ Melite, & litus piscosa Melactæ,
Quaque procelloso Cephalædias ora profundo
Ceruleis horret campis pascentia cete.*

Ex his Melactæ, nulli alii auctori memorata, nisi corrupta vox sit à genuinâ Calactæ: quod vehementer ego suspicor; facile quis me induxerit, uti credam, fuisse opidum id maritimum, cuius vestigia ad prædictum Orlandi promontorium exstitisse suâ ætate, testatur Fazellus.

Cæterum tanta fuit Agathyrni vetustas, uti ad Troiana tempora primordium eius prisca retulerint mortales. Diodorus lib. IIII: *ὁ δὲ Αἰὼλ ὅς τις ἐστὶ, πρὸς ὃν μυθολογῶσι τὴν Ὀδυσσεύα καὶ τὴν Πηνελόπειαν ἀφικέσθαι. ἡ δὲ αὐτοῦ ἡμετέρας τὴν δεξιμὸν ἐξ. Ἀΐον, & Ἐσθον, καὶ Ἀΐον, καὶ πρὸς δὲ τὰς τρεῖς φεραίμους, Ἰονάσιν, & Ἀγῆθρον. πάντας δὲ τὰς ἀπὸ τῶν πατρῶν δόξαν ἐξ. καὶ τὰς δεξιμὴς μεγάλης δωδεκάτης τρεῖς. τῶν δὲ Ἀγῆθρον, βασιλεύσαντος τὸν ὀνομαζομένης Ἀγῆθρον, καὶ ἡμετέρας, ἐκίσε πλὴν, τὴν ἀπὸ αὐτῆς κληθεῖσαν Ἀγῆθρον.* Hoc est: *Aeolus vero iste est, ad quem in oberratione suâ Ulysses pervenisse fabulantur. eique VI liberos fuisse aiunt, Astyochum, Xuthum, Androcleum, Pheramoneum, Iocasten, & Agathyrnum. qui omnes, ob patris virtutes atque gloriam, magnos hominum favores sint adepti. Ex his Agathyrnus regionem, qua nunc Agathyrnensis vocatur, potitus, opidum sui nominis Agathyrnum condidit. Meminit eius postea Polybius lib. VIII; teste Stephano, loco supra citato: scilicet in rebus gestis belli Punici secundi. unde fragmentum adhuc eius historiae exstat in Excerptis dicti libri, quo Agrigentum describitur. Ex eâ Polybii historia haud dubiè desumitur Livius lib. XXVI ista: Fama Agrigentinarum* cladis

cladū Siciliam quum pervassisset, omnes repente ad Romanos inclinaverunt. Proditā brevī sunt
 xx opida; sex vi capta; voluntariā deditione in fidem venerunt ad quadraginta. Quarum ci-
 vitatum principibus quum pro cuiusque merito consul prēmia pœnasque exsolvisset, cœgisset-
 que Siculos, positis tandem armis, ad agrum colendum animos convertere; ut esset non incola-
 rum modo alimentis frugifera insula; sed urbis Roma atque Italia (id quod multis sœpē tempe-
 statibus fecerat) annonam levaret: ab Agathyrnā inconditam multitudinem secum in Italiam
 transvexit. Quatuor millia hominum erant, misti ex omni colluvione, exsules, obarati, capi-
 talia ausi plerique; & quum in civitatibus suis ac sub legibus vixerant, & postquā eos ex va-
 riis causis fortuna similis conglobaverat, Agathyrna per latrocinia ac rapinam tolerantes vitam.
 10 Hos neque relinquere Levinus in insulā, tum primum novā pace coalescente velut materiā
 novandis rebus, satis tutum ratus est; & Rhēginis usui futuri erant ad populandum Brutium
 agrum; adscetam latrociniiis querentibus manum. Vel ex hoc loco liquet, scriptum fuisse
 & à Polybio *Αἰγάθυρα*, non verò *Αἰγάθυρα*, ut nunc ex Stephano referunt epito-
 matoris exemplaria. Livium verò omnes Polybii imitatum esse literas Latine *Agathyrna*,
 haud equidem dubitaverim. Quamquā Græcas literas & atque v à ple-
 risque Romanis fuisse vitiatas, non tantum Itineraria Romana passim, sed & lapi-
 des antiqui haud semel testantur. Cæterum inter præcipua insulæ opida connu-
 merat *Agathyrnam* Silius, dicti belli Punici secundi lib. XIII, his versibus:

Cætera Elisæis aderat gens Sicana vocis.

Mille Agathyrna dedit, persflataque Strongilos austris;

Mille Thoantæ sedes Facelina Diane:

Tergemino venit numero sæcunda Panormos.

Porro Calacta, Aluntio, & Agathyrno, expositis, commodum nunc erit cum
 etiam indicare locum, qui in Antonini itinerario dicitur *SOLVSAPRA*; ut plera-
 que referunt exemplaria: quum alia habeant *Solusabra*; & nonnulla *Salaſabra*. Iter,
 ut antè sæpius citatum, hoc modo describitur:

Antonini;

Tabulæ;

Cefalodo

Cephalecto

Aleſa XXVIII.

Baleſa XVIII.

Calacte XXVI.

Calacte XII.

Solusapre VIII.

!

Agathyrno XX.

Agathyrno XII.

Tindariæ XXVIII.

Tindariæ XXIX.

Quum omni numero inter Calacten & Agathyrnum, id est, inter Caroniam & S.
 Marci opidum, millia sint xx, quæ Antonini iter habet ad Agathyrnum adscripta;
 facile suspicari quis possit, supposititium istud esse *Solusapre* vocabulum, nulli alii
 veterum auctorum memoratum, & nescio quid barbari sonans, quam suspicionem
 etiam augere queat, quod Surita testatur, id vocabulum cum numero in regio bi-
 40 bliothecæ Laurentinæ exemplari deesse, sine aliquā lacunā. Quia tamen id in Nea-
 politano, Blandiniano, atque Longoliano, exemplaribus exstare adfirmat idem Su-
 rita, & in doctissimi item Torrentii exemplari Ortelius; tum quia in Tabulā iti-
 nerariā ad Agathyrnum xii tantum adposita sunt millia; minimè dubitandum est,
 quin locus is Antonino inter Calacten & Agathyrnum memoratus fuerit. Nec jam
 mirari fas sit, corruptum esse ad Agathyrnum millium numerum; quando ad Ale-
 sam quoque x xviii pro xviii, & ad Calacten xxvi pro xii posita sunt. Sed &
 prædictum regium exemplar ad Agathyrnum multo magis vitiatum numero habere
 xxvi millia, testatur Surita. Quum igitur à Calactā, sive Caroniā, ad Furianum
 sint amnem millia viii, hinc verò ad opidum S. Marci circiter xii; ad ipsum Fu-
 50 riani ostium lævā ripā fuisse *Solusapram*, ex dictis duobus Itinerariis, inter se colla-
 tis, colligitur. Ipse amnis Furianus an hoc nomine olim adpellatus fuerit, Ptole-
 mæusque in recensendo suo Chydā flumine ab vero nativoque ordine aberraverit,
 nullo certo documento adfirmari possit.

Inter Agathyrnum & Tyndarium *Τίμηθς στρῦνς*, id est, *TIMETHVS strivius*, *TIMETHVS*
 memoratur Ptolemæo. *Αἰγάθυρον*, inquit, *Τίμηθς στρῦνς ἐν Βοταί, Τυνδαρίον*. id est: *strivius*.

Agathyrnum, *Timethi strivis ostium*, *Tyndarium*. Huic autem opido facit propinquo-
 rem, quā Agathyrno. unde ita Fazellus, Decad. I, lib. VIIII, cap. VI: *Urbs Pactæ*
 post

post Calava promontorium succedit. Et postea: *Timethi fluvii ostium Ptolemæo, Simethi Straboni & Plinio, sequitur; à Pactis hodie adpellati. Vulgarè incolarum lingvâ est Fiume di Patti.* At lib. III, cap. II, Symæthum Strabonis atque Plinii agnovit in orientale insulæ litus defluere, inter Catanam & Leontinos; uti lib. I, cap. X, ostendimus, memoriâ igitur heic lapsus videtur. Ille ad Pactas fluviolus minor est, quàm quem inter longè maioris amneis Ptolemæus recensere voluerit; præsertim nullo claro loco juxta sito. quapropter illud cum potius intellexisse flumen, quod vulgò nunc dicitur *Fiume di Naso*, maximè credibile est.

TYNDARIS
epidum.

Sequitur hinc tandem ipsa urbs *Τυνδαρίς*, TYNDARIS; eadem & *Τυνδαρίς*, TYNDARIVM, dicta; ut *Cephalædis, Cephalædium*, unde etiam nunc divæ Mariæ ædes, in ruinis Tyndarii exstructa, vulgò incolis vocatur *Santa Maria di Tindaro*. Memoratur urbs antiqua, Ciceroni, Diodoro, Straboni, Plinio, Silio, Appiano, Ptolemæo, Itinerariis Romanis. Ciceroni, Ptolemæo, atque Tabulæ itinerariæ dicitur *Τυνδαρίς*, Tyndarium; reliquis verò auctoribus *Τυνδαρίς*, Tyndaris. Cicero, in Verrinâ V: *Dexio hic, quem vides, non quæ publicè Tyndari, non quæ privatim sibi eripisti, sed unicum miser abs te filium optimum atque innocentissimum flagitat.* Ptolemæus: *Ἀγαθύρνον, Τιμήθεα ποταμὸν ἐκβολαί, Τυνδαρίς*, id est: *Agathyrnum, Timethi amnis ostium, Tyndarium.* Itineraria Romana:

Tabulæ;

Antonini;

Agatinnio

Agatinnio

Tindareo XXIX.

Tindaride XXVIII.

Silius, lib. XIII:

Geminog, Lacone

Tyndaris attollens sese, adfuit.

Strabo, lib. VI: *Ἐκ μυλῶν εἰς τὴν Τυνδαρίδα μίλια κέ.* Id est: *A Mylis ad Tyndaridem millia sunt xxv.* Opidani inde sunt in antiquo nummo, quem Golzcius refert, *Τυνδαρίς*, id est, Latino ore si formes, TYNDARISENSIS. at Ciceroni in Verrinis quam frequentissimè repetuntur TYNDARITANI. quod est à Græco *Τυνδαρίτης*, quod Excerpta legationum referunt ex Diodori lib. XXI. Haud incelebrem hanc quoque fuisse civitatem, testari videtur satis clarè Diodorus lib. XIII, his verbis: *Διο- νυσίου δ' εἰς Μεσσηνίαν κατέκειτο χιλίης μὲν λόφους, περὶ χιλίης δὲ μεδιμνείας, ἐξ ὧν οἱ τῶν ἐκ Πελοποννήσου μεσσηνίων, ἐκ τῆς Ζακυνθίας καὶ Ναυπακτίας φερόντων. θρωγῶν δ' οὐδ' Ἀκιδαι- μόνιος περὶ τῆς πόλεως ὅτι τῶν οὐδ' ἑαυτῶν ἐκβεβλημένους Μεσσηνίαν ἐν ὁπσημῷ πάλαι κατι- κίεσθαι, μετὰ γὰρ ἐκ μεσσηνίων αὐτῶν, καὶ χωρὶς τῆς πόλεως ἡμετέρας δούσης τῆς Ἀβακλῆος χώρας ἀπέπεσε, ὅς περὶ αὐτὸν ὅσον αὐτῶν μέγεθος ἀπέπεσε. οἱ δὲ μεσσηνιοὶ τὴν μὲν πόλιν ἀνέστησαν Τυν- δαρίδα. πολὺ δὲ οἱ μεσσηνιοὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκτισαν, πολλὰς πόλιν γὰρ φερόντας, παρὰ τῆς πόλεως μεσση- νίων ἐγένοντο. μετὰ δὲ τῶν εἰς τὴν Σικελίαν χωρὶς ἀποστάσας ἐξέρχονται, Σικελίαν καὶ μεσση- νίων ἔλκον. περὶ Ἀργεῖν δὲ τὴν Ἀργεῖναιαν πόλιν, καὶ Δάμωνα, τὴν διωκασθεῖσα Κενταύριον, καὶ Ἐρβιπύας καὶ Ἀστωρίδας Σικελίας ἐπέστησαν. παρέλαβον δὲ διὰ περὶ αὐτῶν Κεφαλοῖδας καὶ Σολάντα καὶ τὴν Ἐννα. περὶ δὲ τῆς περὶ Ἐρβιπύας ἐπέστησαν. Hoc est: At Dionysius mille Locrensum, IIII millia Medimnensium & 150 Messeniorum ἐ Πελοποννήσῳ Zacynthoque & Ναυπακτὸ ἐξφυλόν, Μεσσηνίαν collocauit. Sed quum Lacedæmonios hoc ipso, quod exterminati ab illis Messenii urbem præclaram acceperant incolendam, offensos videret; ex Messenâ translatis, alium quemdam Abaceni agri locum juxta mare iis attribuit; attribu- tumque certis limitibus definivit. Eam Messenii urbem Tyndaridem adpellavere. dumque amice inter se rempublicam administrant, & multos in civitatem adscribunt; brevi numerus civium ultra 150 excrevit. Post hac crebras in Siculorum finibus fecerunt expeditiones. ac Smenteo & Morgantio captis, cum Agryi, Agryniensium tyranno, ac Damone, Centuripinorum regulo, cum Herbitensibus item atque Assorinis fœdera percusserunt. Cephalædium verò & Soluntem Ennamque per prodictiones sue adjunxerunt ditioni. cum Herbesensibus pacem inive- runt. Sanè omnium totius insulæ potentissima fuit Tyndaritana civitas, si hæc rectè ac verè de eâ narrantur: ut quæ prope Panormum ad Soluntem usque, prope Agri- gentum ad Herbesum, prope Leontinos ad Morgantium, armorum suorum vim atque terrorem pertulerit. de qua tamen eorum potentiâ nusquàm aliàs neque fidum neque pictum quidquam reperias. Verùm quis Diodori diligens lector, rerumque ac temporum in eius historiis sedulus observator, non faciliè animadver- terit, totum cum locum misere ac fœdè esse vitiatum. quidpe loco ἐκ Πελοποννήσου μεσσηνίων*

- μεσολίων vulgata exemplaria habent *μιλησιων* quinam verò sint illi *μεθυναίοι*, quod item opidum *Σελύττον*, nemo hactenus ostendere scivit. Ipse Diodorus eodem libro postea tradit, Dionysium cum Agyrinensium tyranno Agyri, omnium totius Siciliae tyrannorum secundum Dionysium potentissimo, communi ope bellum gefisse adversus Carthaginienſeis, tertio anno poſt, quàm Tyndaris condita eſt. Vnde igitur tantam intra triennii ſpatium Tyndaritani potentiam acquirere potuerunt, uti mox Symethum uſque amnem & Morgantiam Agyrinensiumque conſinia ditionem ſuam extenderint? Nugæ ſunt. locus, ut antè dixi, totus corruptus eſt, quem ita reſtituendum cenſeo: *μετὰ δὲ τῶν εἰς τὴν Σικελίαν ἡρώων ὡλεονόκους στρατόους ὁ Διονύσιος, Σεργήτιον μὲν καὶ μοργάντιον εἰλε, πρὸς Ἀγύρι δὲ, τὸν Ἀγυρινάων τύραννον, καὶ Δάμωνα, τὸν διωκασάντα Κεντοριπίνων, ἔτι δὲ Ἐρβιτιῆς ἔκασωρηνος Κυθηρίας ἐποίησεν, περὶ λαβὴν δὲ τῆς περὶ Διοσείας Κεφαλοίδιον ἔκασωρηνος καὶ τὴν Ἐνναὶ πρὸς δὲ ταῖς πρὸς Ἐρβιτιῆς εἰρήνῃ ἐποίησεν.* Id eſt: Poſt hac crebras Dionyſius in Siculorum ſineis fecit expeditiones. ac Sergentio & Morgantio captis, cum Agyri, Agyrinensium tyranno, & Damone, Centuripinorum regulo, cum Erbitenſibus item atque Afforinis ſcedera percuffit. Cephalædium & Soluntem Ennamque per prodiciones ſue adiunxit ditioni. cum Herbeſſenſibus pacem iniit. Cicero tamen ſua ætate nobiliſſimam eam adpellavit civitatem. Verba eius in Verrinā III hæc ſunt: Tyndaritanam, nobiliſſimam civitatem, Cephalæditanam, Haluntinam, Apolloniensem, Enguinam, Capitinam, perditas eſſe hac iniquitate decumanorum, intelligetis. Atque ita ſemper inter primarias eam connumerat. Actione II: Dixerunt [teſtimonium] Haleſini, Catanenſes, Tyndaritani, Ennenſes, Herbitenſes, Agyrinenſes, Netinenſes, Segestani. Et Actione III: Tu quum civitatum Siciliae vulgò omne frumentum improbas; num ex Aegypto aut ex Syria frumentum Romam mittis? Improbas Haleſinum, Cephalæditanum, Thermitanum, Ameſtratinum, Tyndaritanum, Herbitenſe, multarum præterea civitatum. Actione IIII: Quid ſedes Verres? quid exſpectas? quid te à Centuripinā civitate, à Catanenſi, ab Haleſinā, Tyndaritanā, Aetnenſi, Agyrinenſi, ceterisque Siciliae civitatibus circumveniri atque opprimi dicis? tua te altera patria, quemadmodum dicere ſolebas, Meſſana circumvenit. Sed & ſocios atque amicos populi Romani eos vocat eadem actione poſtea. Audiſtis, inquit, nuper dicere legatos Tyndaritanos, homines honeſtiſſimos ac principes civitatis, Mercurium, qui ſacris anniverſariis apud eos ac ſummâ religione colebatur, quem P. Africanus, Carthagine captâ, Tyndaritanis non ſolum ſue victoria, ſed etiam illorum fidei ſocietatisque monumentum atque indicium dediffet, huius vi, ſcelere, imperioque eſſe ſublaturum. Et paullo poſt; de Sopatro Tyndaritano loquens: Feſellit hæc homines opinio. virgīs iſte caderet ſine cauſâ ſocium populi Romani atque amicum? Et ſub finem actionis v: Teque Mercuri, quem Verres in villâ & in privata paleſtrâ poſuit, P. Africanus in urbe ſociorum & in gymnaſio Tyndaritanorum, juventutis illorum cuſtodem & præſidem voluit eſſe, imploro atque obteſtor. Proinde miror, Straboni *μυλίσμα* tantum & *μυλίων*, id eſt, opidulum, vocari. Verba eius lib. vi hæc ſunt: *Ἐκ μυλίων εἰς τὴν τυνδαρίδα μυρία κ'· εἴτι εἰς Ἀγύριον λ'· καὶ τῶν εἰς Ἀλαιοῦν, καὶ πάλιν ἰσοῦ εἰς Κεφαλοίδιον. πῶς μὲν πολίχνη.* Id eſt: A Mylis ad Tyndaridem millia paſſuum ſunt xxv. hinc totidem Aleſam uſque. atque rursus totidem Cephalædium uſque. que omnia ſunt opidula. Et eodem libro poſtea: *Ἀλαιοῦ ἔκασωρηνος, ἔκασωρηνος Κεφαλοίδιον, πολίσματα εἰσιν.* Id eſt: Aleſa, Tyndaris, atque Cephalædium, opidula ſunt. Atqui tum erat Colonia Romanorum, ſi Plinio credimus. Lib. III, cap. viii: Cephalædis, inquit, Aluntium, Agathyrnum, Tyndaris colonia. Deducta haud dubiè auſpiciis Auguſti Cæſaris, poſtquam Sex. Pompeium in inſulâ hac devicit. Opportunitatem loci ſpectavit Auguſtus, de qua ita Appianus, Civil. bellor. lib. v: *Ἀγρίππας μὲν εἰς τυνδαρίδα ἐκιδδομένῃ ἔπει. καὶ παρήλθεν ἐπὶ εἰσῶ· μαχομένων δὲ λαμπρῶς τῶν φρεσῶν, ἐξέωσθη.* Id eſt: Agrippa navigavit Tyndaridem, dedentem ſe. ubi ingreſſus quidem, rursus à præſidiariis egregiè repugnantibus, eiectus eſt. Et poſtea: *οὕτω μὲν ἐξ ἀέλης Κορνιφίῳ, καὶ ἔπειτα τὴν φθασάν μερὸς περὶ Ἀγρίππας εἰς μυλάς· ἀπὸ δὲ ὁ Ἀγρίππας τυνδαρίδα εἰλήφει, τρεφὼν μετὸν χωρίον, καὶ ὁ φῶς εἰς πόλεμον ἐκ τῆς πελάγους ἔχον. ἔκασωρηνος εἰς αὐτὸν τὰ πρὸ καὶ ὅτι ἰππέας διεβίβαζεν.* Id eſt: Sic ex inſperato Cornificius cum ſuperſtite parte exercitus Mylas ad Agrippam evaſit incolumis. qui tum Tyndaridem ceperat; locum victualium copia reſertum, & opportunum bello maritimo. quò & Cæſar deportabat pedites ſimul & equites. Sed dimidio maiorem ante ea tempora fuiſſe urbem, teſtis eſt Plinius, lib. II, cap. xcii. Pyrrham & Antiſſam, inquit, circa Maotin Pontus abſtulit: Elicen &

Buram

TYNDARIVM
promon-
torium.

Buram in sinu Corinthio; quarum in alto vestigia adparent. ex insulâ Cea amplius xxx millia passuum abrupta subito cum plurimis mortalium. Rapuit & in Sicilia dimidiam Tyndarida urbem; ac quidquid ab Italia deest. Huius diruptionis vorago ingens atque horrenda etiam nunc ad Tyndaridem cernitur. Quando facta sit, incertum est. Zonaræ tamen, in rebus gestis belli Punici primi, τυνδαρίς ἀρεῖ, TYNDARIS, sive TYNDARIVM memoratur promontorium. Verba eius in tomo II hæc sunt: οἱ δ' ὕμνησι [Α' πλὴν Καλαπνῶν & Γαίου Σελπίου] Πη Σικελίαν ἐλθόντες, Πη Λιμίεον ἐρεχθίσαν. Ἐπει δ' ὑπὸ τῶν ἀρεῶν, τῶν Τυνδαρίδα καὶ ἑδρίων, ναυλοχῶντες ἤθροτο τὰς Καρχηδονίους, διχῇ τὴν πλοῦν ἐπιστήτο. Id est: Consules Atilius Calatinus atque Caius Sulpicius in Siciliam profecti, adversus Liparam expeditionem fecerunt. Quum autem sub Tyndaride promontorio Carthaginensium navibus in insidiis esse cognovissent, classem bisariam diviserunt. Consulatum hi gesserunt anno belli Punici primi V II, ab urbe Româ conditâ ccccxcv, ante natum Iesum CCLVIII. An etiam tunc integra fuerit urbs, haud facile dictu est. siquidem etiam post prædictam rupturam formam promontorii, licet admodum exigui, ad hæc usque tempora retinuit. Cæterò ab urbe nomen commune accepit promontorium. ipsi urbi id indiderunt primi conditores Messenii à Tyndareo Laconum rege; quum ipsa Messenia pars quondam fuisset Laconia; teste Strabone, lib. VIII. Hinc illud Silii, in lib. XIII:

— Geminoque Lacone

Tyndaris attollens sese, adfuit.

Cassorem atque Pollucem intelligit, Tyndarcei ac Ledæ filios: à quibus Tyndaritani originem ducere sese gloriari videntur.

HELICON
fluvius.

Reliquum hinc à Tyndaride ad Pelorum usque promontorium litus ita consuegnavit Ptolemæus: Τυνδαρίον, Ἑλικῶν ποταμὸς ἐκβολαί, μύλαι, Φαλακρίον ἄκρον, Πέλωρ ἄκρον. Id est: Tyndarium, Heliconis fluvii ostium, Mylae, Phalacrium promontorium, Pelorus promontorium.

Ex his ὁ Ἑλικῶν ποταμός, HELICON fluvius, haud dubiè is est, qui omnium hoc litoris tractu maximus, vulgari nunc vocabulo accolis dicitur *Olivéro fiume*. nam, licet Ptolemæus in tabulâ propius Mylas cum admoveat, quàm Tyndario; tamen eum, qui propius Mylas vulgari nunc adpellatione est *Fiume di Castro reale*, Longa-
num olim dictum fuisse, paullo post ostendam. Ptolemæo verò usitatissimum est, opidis fluminibusque alienissimos attribuire situs.

MYLAE
opidum &
peninsula.

Αἱ μύλαι πόλις, MYLAE opidum, memoratum est, præter Ptolemæum, etiam Hecataeo, Thucydidi, Theophrasto, Scylaci, Marciano Heracleensi, Diodoro, Straboni, Paterculo, Plinio, Silio, Tranquillo, Appiano, Ptolemæo, Dioni, Stephano, Apollonii Scholiastæ, Zonaræ. Plinius, lib. III, cap. VIII: Tyndaris colonia, opidum Mylae; & unde capimus, Pelorus. Scylax, in Περίπλῳ, ubi Siciliae urbeis Græcicas recenset: Α' πὸ δ' Αἰλυβαίης πόλις ἐστὶν Ἑλλήνων Ἰμέρα. * . καὶ πέραν πόλιν Λιμίεον ἤσ' ἐστὶν, καὶ πόλις Ἑλλήνων Μύλαι, καὶ λιμὴν. ἐστὶ δὲ πόλις Μυλῶν Πη Λιμίεον ἤσ' ἐστὶν πλεῖς ἡμέρας ἡμῶν. Vt in præcedenti oratione, quam passim suis locis in hoc Siciliae opere emendavi, sic in hisce verbis aperta sunt menda καὶ πέραν pro quibus restituo, Μῆλ' Ἰμέραν. totumque locum sic interpretor: Α' Lilybaeo urbs est Græcica Himera. * . Post Himeram urbem Lipara est insula, & opidum Græcicum Mylae, cum portu. Est autem à Mylis ad Liparam insulam trajetulus dimidii diei. Strabo, lib. VI: Ἐκ Πελοποννήσου εἰς μύλας μίλια κε'. τοσούτοι δ' καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς τὴν Τυνδαρίδα. Id est: Α' Peloriade ad Mylas millia sunt xxv: totidemque à Mylis Tyndaridem usque. Vtrumque falsum. à Peloriade quidpe promontorio millia sunt circiter xxxv Mylas usque: hinc verò Tyndaridem xviii. Vocatur autem opidum Mylae vulgò incolis nunc Milazzo; cervicem sive isthmum occupans peninsula; quæ vulgò nunc ab opido cognominatur Capo di Milazzo. Porro apud Stephani epitomatores hæc leguntur: μύλαι, πόλις Σικελίας. Ἐκατὰ δ' Εὐρώπῃ. ὁ πόλις μυλαίτης. Id est: Mylae, opidum Sicilia; auctore Hecataeo, in Europâ. Opidanus inde dicitur Mylaites. At Latinâ formatione rectè dixeris MYLAETANVS: ut à Græcorum Αἰλυβαίης Latinorum, ut supra ostendi, fuit Lilybatanus. Polybius verò lib. I nominat μυλαίων πεδίον, id est, Mylaeum campum. secundum quam formam opidani etiam erunt μυλαῖται, ut Diodoro dicuntur, lib. XII. Stephani epitomator dicto loco: Εἰσὶ δ' μύλαι καὶ Θεσσαλίας. ἥς τὸ ἑβνὸν μυλαῖται. Id est: Sunt & Thessaliae Mylae: à quo opido gentilitium est Mylaeus. Ab hoc igitur vocabulo rectè Latino

Latino ore formabuntur MYLENSES. A Zancleis conditas fuisse Siculas Mylas, Marcianus Heraclienſis atque Strabo auctores ſunt. quorum hic, lib. vi, τὴν Ἰμέραν μὲν, inquit, οἱ ἐν μυλαῖς ἐκλήσαν Ζαγκλαῖοι. Id eſt: Himeram condiderunt Zancleis, qui Mylas habitabant. Marcianus Heraclienſis in Orbis circuitu:

Μετὰ ταῦτα δὲ Δοτὸ Νάξος Λεοντῖνοί τε καὶ
 Ἡ τὴν θέσιν τ' ἔχουσα Ῥηγίς πέραν,
 Ἐπὶ δὲ τῇ πρῶτῃ κειμένη Σικελικῇ.
 Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλιπολίς, ἔχον Δοτικίας.
 Πάλιν δὲ Δοτὸ τέτων δίῃ πόλεις, Εὐβοία
 Καὶ Μύλαι κατὰκρίθησαν ὀπικαλῶμεναι.

Hoc eſt:

Post hac à Naxo Leontini, &
 Quae ex adverso Rhegii sita eſt
 Ad fretum Siculum,
 Zancle, item Catane, Callipolisque, accepere colonias.
 Rursum ab his duae urbes, Eubaea
 Et Myla dicta, conditae fuerunt.

Opidum à peninsulâ, an hæc ab illo nomen primò acceperit, incertum eſt. nam
 20 idem vocabulum peninsulæ fuisse, testatur Apollonii Scholiastes in Ἀρξενολογίων lib. iiii his verbis: τιμολόγηται ὁ θινάκιον Φησὶ καλεῖσθαι τὴν Σικελίαν, ὅτι τρεῖς ἀκρεῖς ἔχει. οἱ δὲ ἱστορεῖται ὅτι τιναν φασὶν ἀρξαι τῆς Σικελίας· μύλας δὲ χερρόνησον Σικελίας, ἐν ᾗ αἱ τρεῖς ἡλὶς βέες ἐνέμεστο. Id eſt: Timeus ait Thrinaciam dictam fuisse Siciliam, quod tria habeat promontoria. Rerum verò scriptores Thrinacium tradunt imperasse Sicilia: Mylas autem esse peninsulam Siciliae, in qua Solis boves pascebantur. A flumine Melâ, qui peninsulam subsequitur, dictum voluisse Fazellum opidum cum peninsulâ Mylas, equidem miror: utique, quum à nigredine aquarum id vocabuli flumini inditum esse, ipse adfirmet. id enim Græcis numquàm μύλας, ut scribit Fazellus, sed μέλας dictum eſt; quod Latinis eſt niger. Svidæ quum memoretur Φωκυλίδης μύλας, id eſt, Phocylides Milesius, philosophus; huius quoque ab Asia Mileto ad Mylas originem falsò traxit Fazellus. Quo anno conditum fuerit opidum Mylae, nusquàm adnotatum reperio. Himeram tamen anno primo Olympiadis xxxii, id eſt, ante natum Iesum anno 1064 conditam fuisse, id eſt, anno 1064 postquàm Græci primas in Siciliam colonias deduxerunt, suprâ libro hoc ii, cap. iiii, ostensum eſt. Pausanias in Messenicis, ut suprâ lib. i, cap. vi, retulimus, Messenios tradit, è Peloponneso in Sardiniam naviganteis, ab Anaxilao, Rheginorum tyranno vocatos Zanclem occupasse Olympiade xxviii, quod falsum esse, Messeniosque dictam urbem invasisse circa Olympiadem lxxiii, ibidem docuimus. Quia verò Strabo atque Marcianus, ut ibidem ostensum, à
 40 Naxiis Siciliensibus Zanclem conditam tradunt longo tempore antè, quàm Messenii eam occupaverint; fortè id circa dictam Olympiadem xxviii accidit. Hæc sententia si recipiatur, Naxii paullo post, quàm Zanclem occuparunt, τὴν χερρόνησον μύλας, id eſt, peninsulam Mylas suæ ditioni adjecerunt; atque Φρέγιον, ut Diodorus adpellat, id eſt, Castellum eiusdem nominis in eius cervice seu isthmo communiverunt. Postea etiam, quum Messenii, ut modò memoratum, Zanclem abs se occupatam de pristinae patriæ nomine Messanam adpellassent, sub eiusdem urbis ditione Mylae manserunt. Thucydides, lib. iiii: Χαροιάδης, τοῦ Ἀθλωαίων στρατηγῆ, πεινηκὸς ὑπὸ Συρακουσίων πόλεμῳ, Λάχης, ἀπίσαντες ἔχον τῶν νεῶν τὴν δεξιάν, ἐρεχτοῖσι μὲν τῶν συμμάχων ὅπλιν μύλας, ταῖς τῶν μεσσηνίων. ἐν τῇ δὲ δύο φυλαῖς ἐν τῇς μύλας τῶν μεσσηνίων φρεγγίον, καὶ ἵνα καὶ ἐνέδραν πεποιημένην πρὸς τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθλωαῖοι καὶ οἱ συμμάχοι τὴν πρὸς τῇς ἐνέδρας τρεῖς καὶ δύο φρεγγίον πολλοὺς καὶ τῶν ἱερῶν πρεσβυτέρους, λώγνασαν ἐμολογία τὴν τε ἀκρόπλιν πρὸς δόξαν, καὶ ὅπλιν μεσσηνίων συστρεφόμεναι. Id eſt: Charade, Atheniensium duce, à Syracusanis in bello occiso, summa navium praefectura ad Lachetem devenit. Is cum sociis profectus eſt Mylas Messanensium; ubi erant praesidio duae Messanensium tribus. Quae quum insidias quasdam classariis tetendissent, ab Atheniensibus & horum sociis in fugam versi, multos è suis amiserunt. admoitisque ad munitionem copiis, passionem facere coacti sunt, ut, deditâ arte, adversus Messanam

Cc

κπδ

unā militarent. Factum hoc esse anno secundo Olympiadis LXXXVIII, Athenis summum gerente magistratum Euclide, Diodorus lib. XII adnotavit. ubi Καβερίας vocatur Atheniensium dux, qui Thucydidi est Χαροιάδης. Verba Diodori hæc sunt: Διὰ ταύτας αὐτῶν αἰτίας ψηφισμένοι βοηθεῖν τῆς Λεοντίνους οἱ Ἀθηνῶν, ἐξέπτευσαν εἰς τὴν Σικελίαν ναὺς ἑκατὸν καὶ τετραγῆδες Λαχνητὰ καὶ Καβερίαν. Οὗτοι δὲ πλοῦσαι εἰς τὸ Ῥήγιον, παρελάβοντο ναὺς ἑκατὸν παρὰ τῶν Ῥηγίων, τῶν Χαλκιδέων δότικων ὄντων. ἐντεῦθεν δὲ ὁρμήσθαι, τὸ μὲν πρῶτον τὰς Λιπαραιῶν νήσους κατέδραμον, ὁ δὲ τὸ συμμαχεῖν τὰς Λιπαραιῶν τοῖς Συρακούσις· μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς Λόκρους πλοῦσαι, καὶ πέντε νεῶν Λοκρέων κυριόσασθαι, [decisse videntur hæc, τὰς Μύλας τῶν μεσσηνίων] Φρέριον ἐπιλομήσαν. Ἐπιβουλεύοντων δὲ τῶν πλεονεχούντων Σικελῶν τοῖς μυλαίοις, ἐξήγετο μάχη· καθ' ἣν Ἀθηνῶν νικησάντες, ἀπὲς 10 κλειαν μὲν πλείους τῶν χελίων, ἐξώρυσαν δὲ οὐκ ἐλάττω τῶν ἑξακισίων. ὧς δὲ καὶ τὸ Φρέριον ἐπιλομήσαντες κατέχον. Id est: Athenienses itaque, his de causis decreto Leontinis subsidio, centum navibus, Lachete & Chabriā ducibus, mittunt. Hi Rhegium pervecti, centum navibus à Rheginis, Chalcidensium colonis, traditas classi suæ adjiciunt. Inde profecti, Liparensium insulas excursionibus vexant; quod societatem armorum Liparenfes cum Syracusanis junxerant. mox Locros petunt. & v navibus Locrenfium captis, [Mylas, Messanenfium] castellum obsident. Quumque Siculi finitimi Mylensibus auxilio venirent, confertur pugna: in qua superiores Athenienses mille hostium & amplius cadunt; nec pauciores sexcentis capiunt. mox etiam castello, per vim expugnato, potiuntur. In Rheginorum deinceps per aliquod tempus fuisse potestate, ex eiusdem auctoris lib. XIII colligo; ubi ita scri- 20 ptum est: Ἀθηνῶσι μὲν Εὐβελίδης ἤρξεν· κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ῥηγίνοι, κατηγερόντες Διονυσίῳ τῷ Μεσσηνίῳ πρὸς τὸν αὐτὸν κατὰ κράτος, πρῶτον μὲν τὰς ὑπὸ Διονυσίῳ Φυλακίδου μὲν & τὰν αὐτῶν πρὸς τὸν αὐτὸν ἀπεδείξαντο· μετὰ δὲ ταῦτα Ναξίους καὶ Κατανεῖας τὰς ὑποκαταμένους εἰς Μύλας κατοικήσαντες, διωκτὴν παρεσκόλλαντο, καὶ τετραγῶν ἑλῶν ἐξέπτευσαν πολιορκήσαντες μεσσηνίαν. τότε δὲ ἔπλησεν κατὰ τὸ ἀκρόπολιν ποιησάμενος, παρὰ βελίας εἰ κατέχοντες τὴν πύλιν μεσσηνίαν. Διονυσίῳ μὲν Φόροις συσσεφέντες ἀπὸ τῆς πόλεως. ἡγεμὼν δὲ ἡ μάχη, ἐνίκων εἰ μεσσηνίαν, & πλείους τὴν πύλιν ἀπέκταναν. ὧς δὲ ἐπὶ τὰς Μύλας ἐπέλθοις, ἔλκον τὴν πόλιν, & τὰς εἰκοθέντες ἐν αὐτῇ Ναξίους ἀποσπώντες ἀφῆκαν. Id est: Athenis summum gerente magistratum Eubulide, in Sicilia Rhegini cum Dionysio ex postulabant, quod Messanam muniendo sese contra ipsos armaret. Statim igitur à Dionysio exactos, aliosque ipsi adversantes in tutelam suam recipiunt. postea Naxiorum & Catanensium reliquis Mylas incolendas tradunt. simulq. Helorum imperatorem cum instructo exercitu ad Messanam obsidione cingendam mittunt. Is dum oppugnationis initium circa arcem facit, opidani extemplo, cum mercenariis Dionysii conglobati, occurrunt. initoque conflictu, Messanenses vincunt: & hostium pluris 10 interimunt. hinc de vestigio Mylas adgressi, urbem capiunt: Naxios, inibi collocatos, datâ fide incolumis dimittunt. Factum hoc Olympiadis xvi anno III; annis xxxiii post, quàm ab Atheniensibus simul atque Rheginis Mylæ captæ fuere. Mansisse hinc sub eorumdem Messanenfium ditione, ex Theophrasto disco; qui scholam Aristotelis Olympiade cxi in se suscepit. Verba eius Histor. plantar. lib. VIII, cap. III hæc sunt: Λέγεται δὲ καὶ ἐν Σικελίᾳ τῆς Μεσσηνίας ἐν τῇς καλὰ μὲν αἰς Μύλας, ταχέως ἵνα γινέσθαι τὴν πλείωσιν τῶν ὄλων. 40 Id est: In Sicilia quoque apud Mylas, Messanensis agri opidum, celerem quamdam fieri serotinorum consummationem aiunt. Cæterò PORTVM fuisse ad Mylas, supra è Scylace cognovimus. De eodem ita Silius lib. XIII:

Et iussi quondam portus, nunc litore solo

Subsidium insidum fugientibus aquora, Mylæ.

Portus is seu statio navium ad dextrum sive orientale peninsulae est latus. Arx postea belli ac præcipua fuere sedes Sex. Pompeio Mylæ adversus Augustum. quo tempore etiam maximè nobilitata sunt clade navali, quam Pompeius ab Augusto ad portum eius opidi accepit; ut auctores sunt, Appianus, Bellor. civil. lib. v. & Dio lib. XLVIII; & item Velleius Paternulus lib. II, his verbis: Ναυαλί πρὸς τὸν 50 Mylæ, ductu Agrippæ, pugnatum prosperè. Et Svetonius Tranquillus in Augusto: Pompeium inter Mylæ & Naulochum superavit.

FONS agri
Mylensis mi-
vandus.

Fons memoratur mirandæ condicionis in Mylensi agro, Plinio lib. XXXI, cap. III: In Sicilia, inquit, circa Messanam & Mylæ hieme in totum inarescunt fontes: æstate exundant, amnæque faciunt. De hoc ita Fazellus, dec. I, lib. VIII, cap. VIII: Id & nos usu venire didicimus. juxta lacum enim, quem Pantatum adpellant, à Mylis passuum millia duo Messanam versus recedentem, puteus est adî divæ Mariæ à Planâ & à Buschetto adpellata

quemque montem, ut Aetnam, Erycem, & alios, non modò colleis humilioreis, adpellat λόφος.

PHALACRI-
VM promon-
torium.

Τὸ φαλάκρον ἄκρον, PHALACRIVM promontorium, quod Ptolemæus Mylas inter & Pelorum promontorium recenset, nullum aliud esse potest, quàm quod, xi circiter millia à Peloro distans, vulgari nunc incolis vocabulo dicitur *Capo di Rasculmo*. hoc quidpe unum maximè prominet in mare: & Ptolemæus inter Pelorum & Phalacrium x circiter facit passuum millia.

FANVM
DIANAÆ
PHACELI-
NAE, &
NAVLO-
CHVS,
opida.

Inter Phalacrium promontorium & Mylas duo recensentur antiquis auctoribus loci: quorum alter τὸ Ἀρτεμίσιον, id est, DIANAÆ FANVM dicebatur; alter ὁ Ναυλοχός, NAVLOCHVS; sive, plurali numero, οἱ Ναυλοχοί, NAVLOCHI: 10 & neutro genere, τὸ Ναυλοχόν, NAVLOCHVM; sive, plurali numero, τὰ Ναυλοχα, NAVLOCHA. Appianus, Civil. bellor. lib. v: μύλας δ' ἐν καὶ τὸ ἐκ μολῶν Πηγεῖ Ναυλόχους καὶ Πελοποννήσου τὰ περὶ τὰ ἄπαντα Φρυγίᾳ Πομπηίᾳ κατὰ χον. Id est: Mylas & omnem hinc ad Naulochos & Pelorum maritimam oram Pompeius etiam tenebat praesidiis. Svetonius, in Augusto: Pompeium inter Mylas & Naulochum superavit. Apud Dianæ fanum, quod medio erat situ, factam esse eam pugnam, post ex Dione patebit. Silius, lib. xiiii, ubi Siciliae populos atque urbeis recenset, quarum alia Romanorum alia Carthaginensium bello Punico secundo sequebantur partem, ita canit; ut vulgata quidem habent exemplaria:

Cetera Elisæis aderat gens Sicana votis.

Mille Agathyrna dedit, perflataq, Strongylos austris;

Mille Thoantæa sedes Fascelina divæ.

Non Herbestos iners, non Naulocha pigra pericli

Sederunt.

Quæ ista fuerit Thoantæa diva Fascelinâ sede, docet Hyginus; & ex hoc Servius & Sabinus, ad Virgilii commentantes verba, quæ *Acneid*, lib. ii sunt huiusmodi:

Sanguine placastis ventos & virgine casâ

Quum primum Iliacas Danaï venistis ad oras:

Sanguine quarendi reditus, animâque litandum

Argolicâ.

Ad quæ ita commentatur Pompon. Sabinus: Agamemnon, quum classis Græca Aulide conveniret, improvidus pascentem capream, Dianæ dedicatam, interemit. Itaque Ulysses, simulans Achilli destinatum, à Clytemnestrâ matre virginem accepit; & ante aram viatam duxit Achilles & alii, qui sacrificio præerant, virginem Iphigeniam; & clam regi Scytharum commendavere: & simulavere, se [eam] sacrificasse. [Ea] Taurica templo Dianæ sacerdos proficetur. Longo post tempore Orestes [supervenit] eius frater, qui maternâ cade expiatus, cum Iphigeniâ & Pylade, amicorum precipuo, sublato Taurica simulacro Dianæ, in Italiam navigavit. [Hinc] Dianam Fascelitim adpellant; quia in fasce lignorum simulacrum adjectum fuerat. cuius nominis colebatur apud Rheginos. Eius mentionem facit Lucilius, in tertio *Satyrarum*:

— Et, sæpe quod antè

Optasti, freta Messana & Rhegina videbis

Mænia; tum Liparam, & Facelinæ templa Dianæ.

Vel extrito s pronuntiavit; vel, ut alii volunt, Facelitis à facilius dicta. Et ad eundem locum ita commentatur Servius: Antequàm ad Troiam veniretur, Iphigenia est sacrificata. cuius fabula talis est: Quum Græci ad Aulidem venissent: Agamemnon Dianæ cervam occidit ignarus, in venatione. unde irata dea, flatus ventorum, qui ad Troiam ducebant, suspendit. Quamobrem quum nec navigare possent, & pestilentiam sustinerent; ab oraculo, per Calchantem consulto, dictum est, Agamemnonio sanguine, hoc est, immolatâ Iphigeniâ, Dianam esse placandam. Ergo, quum ab Ulyssse, per nuptiarum simulationem, adducta Iphigenia eo esset, ut immolaretur; numinis miseratione sublata est, cervâ suppositâ. & translata ad Tauricam regionem, regi Thoanti tradita est; sacerdosq, facta Dictynna Dianæ. Quæ quum, secundum statutam consuetudinem, humano sanguine numen placaret, agnovit fratrem Orestem; qui, accepto oraculo, carenti furoris causâ, cum amico Pylade Colchos petierat: & cum his, occiso Thoante, simulacrum sustulit, absconditum fasce lignorum, (unde & Fascelitis dicitur; non tantum à face, cum qua pingitur; propter quod & Lucifera dicitur) & Ariciam detulit. Totus locus ex Hygini *Mythologiarum* cap. cxi descryptus est. Cicero, in actione Verinâ iii, simulacrum Dianæ, quod erat apud Segestanos, ita deferibit: *Erat admodum amplum & excelsum*

excelsum signum cum stola. verum tamen inerat in illâ magnitudine atas atque habitus virginalis. sagitta pendebat ab humero: sinistra manu retinebat arcum; dextra ardentem facem præferebat. Rheginos equidem in Italiâ Dianæ templum habuisse extra urbem extructum, etiam antiquissimus rerum scriptor testatur Thucydides, lib. vi, his verbis: Ἐως ἂν Φίνιστος εἰς Ἱήριον τὴν Ἰταλίαν· καὶ ἐν ταύτῃ ἡδὴ ἡβροῦντο· καὶ ἐξ αὐτῆς πόλεως, ὡς αὐτὰς εἶσω σὺν εἰσέχοντο, στρατιὰν καὶ ἀσπίδας αὐτοῖς ἐν τῇ τῆς Ἀρπυμίδος ἱερῇ. Id est: Donec ventum est Rhegium Italiae opidum. ubi contractis jam copiis extra urbem, quoniam intra muros non recipiebantur, castra posuerunt ad templum Dianæ. Verum tamen Lucilium intellexisse Fanum Dianæ Faceline, quod in Sicilia erat, vel inde perspicere licet, 10 quod post Rhegium Liparam insulam nominat; ac post hanc tandem templum Dianæ Faceline. Vocabulum hoc priscos Latinos non scripsisse cum s; quod postmodum grammatici μυθολόγοι, fabulam de Oreste atque Iphigeniâ explicantes, ex Latinâ voce fascēs inferuerunt; cum præscriptus Lucilii, antiquissimi poetæ, versus apertissimo iudicio testatur, tùm ipsa origo vocabuli: quod non à dictâ Latinâ voce fascēs, sed à Græcâ Φάκελος derivatum est. quæ equidem vox, eodem modo ut Φορτίον, pro fasce seu fasciculo τῶν ξύλων ἢ Φρυγανῶν, id est, lignorum sive sarmentorum, Thucydidi, Dionysio Halicarnassensi, Iosepho, Hesychio, Svidæ, Etymologo, & aliis usurpata est: at ab initio ipsam etiam facem, quæ & nomen inde habuit, ex aridis sive sarmentis, sive arundinibus, sive tædis compositam, significavit. unde etiam nunc idem vocabulum in nostrâ lingvâ usurpatur Germanicâ formatione eine fackel. quod nil nisi facem ex quavis materiâ confectam denotat. Varro, de Vitâ pop. Rom. lib. ii: Quum à novâ nuptâ ignis in face adferretur, de foco eius sumtus; fax ex pinu abhata est, ut eam puer ingenuus adferret. Cicero, de Naturâ deorum lib. ii: Dianam & Lunam eandem esse putant. Luna à lucendo nominata est; eadem enim Lucina. itaque, ut apud Græcos Dianam, eamq. Luciferam; sic apud nos Innonem Lucinam in pariendo invocant. Diana dicta, quia noctu quasi diem efficeret. Plutarchus, in libro de Iside: Καὶ περὶ τὰ ἐρωτικά τῶν Σελλῶν Πηκελόντιον. id est: Et ad res amatorias Lunam invocant. Tibullus, lib. i, eleg. v:

Ipse velatus filo, tunicisque solutis,
30 Vota novem Trivia nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore;
Et precibus felix utitur ille meis.

Cognomentum esse Dianæ vocabulum Trivia, vulgò notum est. Virgilius Georgicâv lib. i, ita Solem ac Lunam adloquitur:

— Vos ô clarissima mundi
Lumina, labentem cælo quæ ducitis annum;
Liber & alma Ceres.

Hinc etiam Ceres cum tædis, sive facibus, picta fuit. quas illam inflammasse finxerunt poetæ in Aetnâ monte, quum filiam Proserpinam, à Plutone raptam, in- 40 vestigare veller. Cicero Actione Verinâ iiii: Simulacrum Cereris ex are fuit quoddam, modicâ amplitudine, ac singulari opere, cum facibus, perantiquum. Hinc ille Ovidii versus in Epistolâ ii:

Et per tædiferæ mystica sacra deæ.

Luna igitur, sive Diana, quia noctu lucet, cum face picta fuit priscis mortalibus; quæ Græcis dicebatur Φάκελος, unde ipsa postmodum Diana cognominata Φακελινή, FACELINA; & aliâ vocabuli formatione, φακελῆς, FACELITIS. Hinc jam illud apud Vibium, in Catalogo amnium: Phatelinus; Sicilia, juxta Peloridem, consinis templo Dianæ. Vbi corrupta vox est pro genuinâ Phacelinus. quod Vibius ex Græco haud dubiè, ut pleraque alia, petiit auctore: apud quem erat 50 φακελινὸς ποταμὸς, id est, FACELINVS amnis. Apud Silium igitur etiam, prædicto loco, sic scriptum fuisse censeo:

Mille Thoantææ sedes Facelina Diânæ.

Thoantæa autem heic vocatur Diana, quæ vulgò aliàs Taurica; quia Tauricæ regionis rex fuit Thoas; ut supra intellectum. Cæterum Facelinus amnis quo tractu fuerit, uti dispicere queamus, ipsum primò DIANÆ FACELINÆ FANVM investigandum erit. Dio lib. xlviii: τῷ δ' αὖ καί οὐρι, ἐς τὴν Σικελίαν μὲν τὰτ' ἐλθόντι, ὁ Σέξης περὶ τὸ Ἀρπυμίσιον αἰπερὸς ποταμὸς αὐτοῦ. Id est: Secundum hac Casari, in Siciliam profecto,

apud Diana fanum Sextus castra opposuit. Eadem ista verba ex Dione transcripsit Zonaras, Histor. tomo 11. Appianus, dicto Bellor. civil. lib. v: *μύλας δὲ ἐν τῇ ἐκ μολῶν ὅπῃ τῇ Ναυλόχῳ ἐπελόμενα πᾶσι τὰ φρούρια ἅπαντα Φρεναί Περμηνίᾳ κατέχον· ἐκράτη δὲ καὶ τῶν ἐντῶν ἐκατέρωθεν ὁ Πομπήϊος, ἀμφὶ τῇ τῷ Ταυρομένῳ καὶ τῇ Μύλας, καὶ περὶ τῶν ἐντῶν ἀπείχετο, καὶ τὸν Καίσιον ἐκ Τυνδαρίδου ἐς τὸ περὶ τὸν ἰόντα λυώχλει, μὴ συμπληροῦν. Ἀγρίππας δὲ νομιζέμενος ὅτι πλεῖν, ἐς Πελοπόννησον μετὰ πᾶσι, ἐκλεπόντων τὰ ἐντῶν καὶ μύλας. καὶ ὁ Καίσιος αὐτῶν τὴν κατέχευε ἐκ μολῶν ἐκ τῶν ὁρμίστων, πολλῆς βροχουμένης, ἐν τῇ φασὶ τὰς Ἡλίας βῆς ἡμεῖς, καὶ τὸν ὕπνον ὁδοῦσι. Hoc est: *Mylas etiamtum & omnem hinc ad Naulochos ac Peloriadem oram maritimam tenebant Pompeii praesidia. fauceis quoque utrasque, tum Tauromenitanas tum Mylenenses, Pompeius occuparat: & montanos calles muris intersepsit. etiam* 10 *Cæsarem à Tyndaride adventantem infestabat, praelio abstinentem. Quum verò Agrippam adpulsurum crederet; ad Pelorum transcurrit, desertis faucibus Mylenensibus: quas mox Cæsar occupavit, unā cum ipsis Mylis & Fano Diana: quod opidulum est perexiguum, ubi Solis boves fuisse & Vlyssis somnum factum tradunt. Secundam hinc narrat pugnam navalem, ad Naulochos, quam ad Fanum Diana commissam tradit Dīo; quia hic locus Naulochis erat celebrior nobiliorque. καὶ ὁ δὲ Καίσιος* *σερατὸς, inquit Appianus, ὅτι νικῶν ἡλάλαζεν ἐν τῇ θαλάσσῃ, & ὁ περὶ αὐτὸν ὅτι τῆς γῆς· οἱ Περμηνίαι δ' ἀνέμωσαν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν Ναυλόχων ἀναβροῶν, ἐς τὴν μεσολύην ἡπείρατο. * . * . ὁ δὲ Καίσιος ἔμελλεν ἐν τῇ περὶ Ναυλόχους σερατῇ πεδῶ. Id est: *Cæsaris exercitus navalis victoriam signifi-* 20 *it ingenti edito jubilo: quem non minore terrestris excepit. Pompeiani verò ingemuerunt. ipseque Pompeius ἐκ Ναυλόχων Μεσσανίαν sese proripuit. Aliquanto post: Cæsar in castris circa Naulochos mansit. Ad hanc jam secundam pugnam navalem illa pertinent Suetonii in Augusto: Pompeium inter Mylas & Naulochum superavit. Nempe περὶ τῇ Ἀρρηνίῳ, id est, ad Dianæ templum: ut auctor est suprà memoratus Dīo: quod Cæsarem unā cum Mylis cepisse ab Tyndaride profectum, dum Pompeius Pelorum versùs properaret, tradit Appianus. Ita igitur utriusque interpretanda sunt verba, uti Pompeius, à Peloro adveniens, castra sua propiùs Naulochum, Augustus, ab Mylis profectus, apud Dianæ fanum sua posuisse intelligatur. Ex istà igitur Dionis simul & Appiani Suetonii & Vibii traditione *Facellinus amnis* nullus alius esse deprehenditur, quàm qui accolis hodiè vulgari vocabulo dicitur *Nucito*. apud quem *Ἀρρηνίῳ* illud fuit, id est, *Templum seu fanum Diana Faceline*. Cognomen id esse, seu potius *Ἀρρηνίῳ* dumtaxat amnis, ab ipso deæ cognomine tractum, quivis facillè animadverterit: quemadmodum ipse locus, seu templum, *Facelina* dicitur *sedes* Silio. Hinc verum germanumque amnis nomen Ovidio refertur ὁ μέλας, MELAS, sive, Romano ore si formare velis, MELA, in Fastror. lib. III: ubi Ceres filiam Proserpinam, à Plutone raptam, per omnem investigat insulam. Eo in errore inter alia loca ac flumina memorat***

Sacrarumque Melam pascua lata boum.

τὰς Ἡλίας intelligit βῆς, id est, *Solis boves*, quas Appianus ad *Dianæ templum* memorat, Apollonii verò Scholiastes apud *Mylas*. Fazellus, prædictæ Decad. 1, lib. VIII, 40 cap. VII, *Vlterius*, inquit, *Myla fluvii, Nuciti hodiè nominati, ostium patet: qui ab aquarum nigredine (id enim melas Græcis significat) quam adhuc habet, id sibi nomen contraxit; cui nigra etiam hodiè arena conveniunt. qua occasione & alium Bæotiæ fluvium Mylas adpellatum, ex cuius aquis bibentes oves pullum in vellera colorem trahere, lib. II, cap. CVI, recenset Plinius. Huius verba eo loco hæc sunt: In Falisco agro omnis aqua pota candidos boves facit: in Bæotiā amnis Melas oves nigras. Cæterò πολλύχλυ equidem βροχουμένη, id est, opidulum perexiguum, adpellat Appianus istud Fanum Diana. at Silius cum Agathyрно, haud incelebri opido, id comparare videtur in his versibus:*

Mille Agathyrna dedit, persflaque Strongylos anstris;

Mille Thoantæ sedes Facelina Diana.

Sed Strabo, ut suprà patuit, omnia huius litoris opida, *Mylas, Tyndaridem, Agathyρnum, Alasam, & Cephalædium, πολλύχλυα*, id est, *opidula*, vocavit.

Iam verò alterum illud opidum NAVLOCHVS, sive NAVLOCHVM, seu plurali numero, NAVLOCHI & NAVLOCHA, quæ vocabula nil nisi ναύσταθμος, id est, *Navium stationem* significant, haud dubiè circa os fuit amniculi, cuius vulgare nunc apud incolas nomen est *Malpurrito fiume*. hæc quidpe una est haud longè ultra Melam fluvium navium statio.

Cæterum

NAVLO-
CHVS opi-
dulum.

Caterum Mylenſis agri fertilitatem adnotavit antiquiſſimus ſcriptor prædictus STABVIA
Solis boum.
Theophrastus Hiſtor. plantar. lib. viii, cap. iiii. λέγεται δὲ καὶ ἐν Σικελίᾳ τὸ μεσσηνίαν
ἐν ταῖς καλῶν μύλων ἑκατάκις ἵνα γίνωσκῃ τὴν πλείωσιν τῶν ὄσων· ἀραβλὺν δὲ ἀναφαιρόντως
εἶναι τὴν χώραν, ὥς τε τελεονταίως ποιεῖν· ἔχεν δὲ καὶ νεμαὶς θωμιασὺς ὄλεον. Id est: In Si-
ciliâ quoque apud Mylas, Messanensis agri opidum, celerem quamdam fieri aiunt serotinorum
consumationem: regionemque vehementer esse fertilem: adeo, uti xxx reddere chaos valeat:
pascua item omnem habere miranda. Hinc illa fabula de Solis bobus, in hoc litore pa-
ſcentibus, conficta est. unde ille Ovidii præscriptus versus;

Satrarumque Melam pascua leta boum.

- 10 Et Apollonii Scholiastes in Ἀργοναυτικῶν lib. iiii: τίμας Θερινάκιον Φησὶ καλῶν
τὴν Σικελίαν, ὅτι τρεῖς ἀκροὶ ἔχει. οἱ δὲ ἱσχυροὶ Θερινάκιον φασὶν ἀρξαι τῆς Σικελίας. μύλων δὲ
χερρόνησον Σικελίας, ἐν ἧ αἱ δὲ ἡλίας βοὲς ἐνέμουντο. Hoc est: Timæus ait Thrinaciam dictam
fuisse Siciliam, quod tria habeat promontoria. rerum verò scriptores Thrinacum tradunt im-
perasse Sicilia: Mylas autem esse peninsulam Sicilia, in qua Solis boves pascebantur. Plinius,
lib. ii, cap. xcvi: Circa Messanam & Mylas fimo similia exsunt in litus purgamenta.
unde fabula, Solis boves ibi stabulari. Seneca, Natural. quæstion. lib. iii, cap. xxvi: Hoc
quibusdam locis fontes faciunt, ut non tantum lutum, sed folia testasque, & quidquid putre
jacuit, expellant: ubique autem facit mare: cui hac natura est, ut omne immundum stercoro-
sumque litoribus impingat: quædam verò partes maris id certis temporibus faciunt: ut circa
20 Messanam & Mylas fimo quiddam simile, turbulentum in litus maris profert: fervetque &
æstuat, non sine odore sædo. Idem etiam nunc certis temporibus fieri, incolæ adfir-
mant. Porro Appianus, dicto Civil. bellor. lib. v: οἱ καὶ σὺν κατὰ τὴν μυλῶν ἑ ἀρπυ-
μίας, πολίχνης βραχυλότης, ἐν ἧ φασὶ τὰς ἡλίας βόας θρεῖσθαι, καὶ τὸν ὕπνον ὀδοῦσθαι. Id est: Caesar
Mylas occupavit & Fanum Diana, opidulum perexiguum: apud quod Solis boves fuisset, so-
mnusque Vlyssis factum tradunt. At Homerus, qui primus huius fabulæ auctor cre-
ditur, non ad hoc Sicilia litus, sed ad orientale eius latus extra fretum adpulisse
Vlysem narrat. à Circeο quidpæ Italiae promontorio, Circes domicilio, & à Sire-
num scopulis per fretum præter Scyllam & Charybdin ad Solis boves eum navigas-
se fingit: inde verò post somnum & comestos à locis boves solventem, tempe-
30 state ad Charybdin fuisse rejectum; atque hinc ad Ogygiam Calypsus insulam; ac
tandem ad Scheriam sive Phæaciam, quæ postea Corcyra dicta fuit. Verba poetæ
Odyssæ lib. xi hæc sunt:

Αὐτὰρ ἐπεὶ αἰπὲς τράας Φύργουδον, δεινὴν πὶ Χάρυβδιν,
Σκύλλην τ', αὐτὴν ἐπὶ σταθῶν ἐς ἀμύνοντα νῆσον
ἰκέμεθ'. ἐνθα δὲ ἔσαν καλαὶ βόες δρυμέτωποι,
Πολλὰ δὲ ἰφια μῆλ'. Ἰππεῖον δὲ Ἡελίοιο.
Δὴ τὶτ' ἐγὼν εἰς πόντον ἔων ἐν νηὶ μελαίνῃ,
Μυκηθμοὶ τ' ἤκασται βοῶν ἀντιζοομένων,
Οἷόν π' βληχλὺν. Id est:

- 40 Caterum postquam petras effugimus, horrendamque Charybdin
Et Scyllam, statim deinde dei ad eximiam insulam
Pervenimus; ubi erant pulcra boves latis frontibus,
Multaque pingvia pecora supermeantis Solis.
Sanè, quum ego adhuc in mari essem in navì nigra,
Mugitum audiavi boum stabulantium,
Oviumque balatum.

Sic & Apollonius, in dicto Ἀργοναυτικῶν lib. iiii, ad imitationem haud dubiè Home-
ri, postquam Argonautas suos à Circe atque Sirenibus per fretum traduxit, tandem
præternaviganteis facit

- 50 Θερινάκιος λειμῶνα, βοῶν τρεφὼν Ἡελίοιο·
Thrinacia pratum, in quo pascebantur boves Solis.

atque hinc tandem in Ionium sinum ad eandem deducit eos Corcyram insulam.
Minus rectè igitur Scholiastæ illi antiquiores Homeri pascua atque stabula Solis
boum posuerunt in Mylenſi agro.

Atque hætenus totius Siculi litoris antiquitas exposita est. Nunc deinceps inte-
riora eius dicenda erunt.